

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats in Asse

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 21 januari 2019 tot voorlopige bescherming als monument van de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats in Asse;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 18 februari 2019 tot en met 20 maart 2019 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats in Asse aantoont;

Overwegende dat de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd: Representatief doch uitzonderlijk rijk en goed bewaard voorbeeld van een formeel gestructureerde begraafplaats van omstreeks 1945 waarvan de oorspronkelijke aanleg goed herkenbaar bleef dankzij het behoud van de taxus- en hulststruiken die de paden flankeren. De groenaanplanting behoort vermoedelijk tot het oorspronkelijke concept. De afbakening van het perceel met een haag gaat terug op een koninklijk besluit van koning Willem I uit 1829.

Het calvariekruis op de begraafplaats is een uitzonderlijk late getuige van een traditie die teruggaat tot de middeleeuwen, toen calvaries op kerkhoven geplaatst werden. Het kruis als herinnering aan de calvarieberg is één van de oudste afbeeldingen binnen het christendom en fungeert als een symbool van de overwinning op de dood;

Overwegende dat de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd: De formele padenstructuur afgeboord met taxus en hulst is een voor Vlaanderen uitzonderlijk rijk voorbeeld en een bijzonder goed bewaarde getuige van de tuinarchitectuur uit het interbellum en na de Tweede Wereldoorlog. De aanleg is gebaseerd op eeuwenoude formele basisstructuren van begraafplaatsen en tuinen, voornamelijk uit de 17de eeuw. De beplanting van taxus langs openbare wegen omwille van zijn eeuwig groene karakter gaat terug op een eeuwenoud gebruik;

Overwegende dat de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats als monument ruimtelijk structurerende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De calvarie en de beplanting vormen samen een uitzonderlijke ensemble dat de begraafplaats structureert en visueel opdeelt zodat circulatiestromen en grafperken duidelijk herkenbaar zijn;

Overwegende dat de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats als monument volkskundige waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De gebruikte beplanting *Taxus baccata* en *Ilex aquifolium* als afboording van de historische padenstructuur en de begraafplaats langs de straat getuigt van het eeuwenoude volksgeloof dat aan beide plantensoorten beschermende kwaliteiten toedicht en hen associeert met de eeuwigheid, dood en wederopstanding. De calvarie getuigt dan weer van het zeer lange doorleven van de volkse gewoonte om op het kerkhof of de begraafplaats een calvarie te plaatsen ter herinnering aan de doden die geen grafteken hadden. Op die manier bevordert de calvarie de herkenbaarheid van de site als een begraafplaats;

Overwegende dat de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De calvarie met een lijdende Christus is een typologie die terug gaat tot de 13de eeuw. Het calvariekruis is een representatief, laat, naoorlogs voorbeeld van de 'Christus met de hangende handen' die in het oeuvre van beeldhouwer Antoon van Parys reeds voorkomt sinds 1927. In zijn vormuitzuivering is het beeld een representatief en uitzonderlijk groot voorbeeld van de 'mystieke' stijl van Antoon Van Parys. De vormgeving met zijn meer vloeiende vormen en de uitvoering in brons wijzen ofwel op de artistieke herbronning van Antoon Van Parys ofwel op de samenwerking met zijn zoon en kunstenaar Luc Van Parys,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

de calvarie en de lijnaanplanting van geschoren taxus en hulst op de begraafplaats in Asse, Mollemseweg zonder nummer, bekend ten kadaster: Asse, 2de afdeling, sectie B, perceelnummer 142H (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° ruimtelijk structurerende waarde;
- 4° volkskundige waarde;
- 5° artistieke waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° de naoorlogse begraafplaats is west-oost gericht met in het oosten, op het einde van de centrale as de omhaagde calvarie. Een omlopend pad ontsluit de vierkante begraafplaats. Daarbinnen werd een tweede vierkantige padenstructuur geplaatst. Diagonalen verbinden de hoeken. De paden bleven visueel goed herkenbaar dankzij de

- afboording met 96 hulst- en taxusbomen, meer bepaald *Ilex aquifolium* en *Taxus baccata*;
- 2° de *Ilex aquifolium* werd geplant op de kruising van belangrijke paden en accentueert zo de kruispunten van de wegen;
  - 3° de taxusbomen langs de paden hebben een hoogte van gemiddeld 2,50 meter en een omtrek van gemiddeld 4,00 meter op ongeveer 10 centimeter hoogte. De hulsten bereiken een hoogte van 3,50 tot 4,00 meter en een omtrek tot 7,40 meter;
  - 4° de begraafplaats is langs de Mollemseweg afgesloten met een taxushaag die aan de zijde van de begraafplaats geflankeerd is door negen hulstbollen. De meerstammige hulstbollen op stam ter hoogte van de Mollemseweg hebben een hoogte van 3 à 4 meter en een scheerhoogte van 1,50 meter. Ze hebben een kruindiameter van 2,10 meter en de stamomtrek varieert van 50 tot 60 centimeter op 1 meter hoogte, één exemplaar heeft een omtrek van 84 centimeter op een hoogte van 50 centimeter;
  - 5° op het einde van de centrale dreef, in de oostelijke hoek van de begraafplaats werd de calvarie opgericht. De calvarie is omgeven door een taxushaag van 1,40 meter hoog, variërend van 40 cm breed (achter links) tot 120 centimeter breed vooraan. Links en rechts van de calvarie staan twee hulststruiken met een stamomtrek van 63 en 88 centimeter op een hoogte van 10 centimeter en een hoogte van ongeveer 2,50 meter;
  - 6° de hulsten en taxussen langs de paden kregen een onregelmatige snoei die echter de charme uitmaakt van de site. Hetzelfde geldt voor de hulstbollen langs de haag die pas later op stam gezet zijn;
  - 7° de hagen zijn strak geschoren;
  - 8° de calvarie is opgetrokken op een lichte verhoging die afgewerkt is met breuksteen. De stenen liggen verspreid zonder een duidelijke structuur te suggereren. Het calvariekruis is uitgevoerd in hout met daarop de bronzen 'Christus met de hangende handen'. Het werk is gesigneerd 'Antoon Van Parys' op de voet van de bronzen sculptuur. De Christus is opgehangen met gestrekte armen aan de dwarsbalken, het hoofd rust op de rechter schouder. De knieën zijn opgetrokken en het volledige lichaam draait naar links. De voeten werden plat op het kruis geplaatst. Boven het hoofd staat het opschrift INRI.

Art.3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming heeft tot doel de beschreven erfgoedwaarden, -elementen en -kenmerken van de calvarie en de lijnbeplanting te bewaren;
- 2° de bescherming beperkt zich tot de aanleg van de begraafplaats met zijn historische structurerende beplanting en de calvarie zoals in de beschrijving opgenomen. Er is een beschermde zone voorzien met een straal van 250 centimeter vanaf de stam van de taxus- en hulststruiken. Er worden geen graftekens beschermd;
- 3° voor het bijzetten van lichamen, ruimen en vervangen van graftekens hoeft geen toelating van Onroerend Erfgoed gevraagd te worden voor zover ze geen impact hebben op de calvarie en de erfgoedbeplanting inclusief het wortelgestel;
- 4° bij structurele werken aan de paden, wijzigingen aan, sloop of de bouw van nieuwe structuren of gebouwen en boven- en ondergrondse nutsleidingen dient er aandacht te zijn voor de impact ervan op erfgoedelementen en de erfgoedwaarden op de site, inclusief het wortelpakket van de beplanting;
- 5° een vergroening van de site kan overwogen worden voor zover de padenstructuur herkenbaar blijft aan de hand van de flankerende hulsten en taxussen in snoeivorm;
- 6° het aanvullen van de lanen met piramidaal geschoren *Taxus baccata* en de *Ilex aquifolium* ter vervanging van verdwenen of afgestorven exemplaren behoort tot de mogelijkheden. Daarbij zal rekening gehouden worden met de oorspronkelijke standplaats van de soorten op de begraafplaats;
- 7° de strak geschoren hagen dienen verder in die zin beheerd te worden;
- 8° de bestaande onregelmatige snoei van de hulsten en taxussen dient behouden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het uitvoeren van de volgende handelingen aan de calvarie:
  - a) het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
  - b) het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
    - i. het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
    - ii. het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
    - iii. het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
  - d) het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
    - i. het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
    - ii. het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
    - iii. het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
- 2° het uitvoeren van de volgende handelingen aan de erfgoedbeplanting:
  - a) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit tot gevolg kan hebben;
  - b) het herplanten van de *Taxus baccata* en de *Ilex aquifolium*;
  - c) het bijplanten van *Taxus baccata* en *Ilex aquifolium* om het drevenpatroon te vervolledigen;
  - d) het aanleggen, wijzigen of uitbreiden van elke verharding of aanleg van de paden die een impact op de beplanting kan hebben;
  - e) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen die een impact kunnen hebben op de overlevingskansen van de erfgoedbeplanting;
  - f) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - g) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - h) het organiseren van evenementen die het normaal gebruik van de beschermde site overstijgen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 10 MEI 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS